

Bonhaj Bóh!

Czíslo 14.
2. julija.

Rétnik 1.
1891.

Szerbiske njedželske łopjenka.

Wudawaju ho kózdu żobotu w Szmolerjez knihicjischcérni w Budyschinje a žu tam dostačz sa schtwórtlétetu pschedpłatu 40 np.

6. njedžela po ſiwj. Trojizh.

Mat. 5, 20: „Njebudže-li washa prawdoscž lěpscha abo polnišcha dyžli tych pišmawuczenych a farisejskich, dha wy nje- budżecze do njebjeskeho kraestwa pſchiniež.“

Wjese lischescijanow je swuczenych na pišmawuczenych a farisejskich s wěstym hordženjom a żobuczepjenjom pohladacž sa to mějo, so běchu to zyle ſkaženi, ſaczižnjeni ludžo. Tak jara bych u ho dživali, hdy by ho jim dopokasalo, so woni se ſwozej pobožnoſežu a prawdoscžu tamníh mužow hiſhcze dawno njedobahnu! W jich wuczbach bě wjazy wěrnoſeže hacž my ſebi myſlimy. Někotre jich hróncežka rěkaju: Wjese bohatſtwa, wjese staroſcžow; wjese ſakonja, wjese žiwenja; wjese prawdoscže, wjese měra. — Schtož njepſchi- biera w wuczbje, tón wotebjera. — Na tſjóch wězach ſteji ſwět: na ſakonju, na bohabojaſnoſci, na ſmilnoſci; tſi wěz ſu jara ſchłodne: ſle wóczko, ſla žadocž, ſly hněw. Husto ho w jich piſ- mach psched hordoscžu, ſamoprawdoscžu, ſmilnoſcu warnuje, haj ſamo pokornoſež, pokuta, hnada ho žada. Ale runje kaž rěka, czim bôle wot žórla ho ſdaluje a czim wjazy zuſeje wody ſ ſebi czehnje, czim ſchěrſho roſběji a ho czim njecziſcžicha czini: tak tež tych farisejskich prawdoscž. Žórko wſcheje prawdoscže je Jezuſ Khrystuſ. Teho woni njehachu. Króna ſalonja je evangeliſion. To woni njetrjebachu. Běchu ſebi ſami doscž. Dokelž ſwiateho Ducha ſebi njewuproſchachu, teho dla ho do bludninow ſwojeho ducha ſhubichu. Teho dla te wſchelake malicjkosče a knicžomnoſeže w wulkadowanju, nałożenju, dalewjedzenju a ſahlubjenju Mójsa ſo- weho ſakonja, tak ſo ſamo wot mjatlicžki, koprifa a ſhumjelzy džekat̄ dawachu atd. (pohladaj Mat. 23, 13—39).

Farisejskich prawdoscž njebě wjese hóDNA, ale je nasha prawdoscž lěpscha? Dyrbiala lěpscha bycz, pschetož my mam ſeje prawe žórko Jezom Khrysta, ſnajemy ſeje korjen, evangeliſion. Ale to žórko je ſakryte, ſo žana woda njewuńdje. Korjen w pěſku že- neje wlohi njenamaka. Haj je wěrno „piſmik mori, Duch czini ſiwhych“, ale njeje to ſkolo husto ſamoſwjenje duchowneje ſenjoſeže? Na ſakon ſwarisch a evangeliſion khwaliſch, ale njewelsch, ſo Khrystuſ njeje pſchischoł ſakon wuſběhnyč, ale dopjelnicž? To je roſdžel

bjes ſtarym a nowym ſakonjom: Farisejski czini ſakonjowe ſlufki, ſo by wěczne ſiwenje měl, lischescijan czini ſakonjowe ſlufki, dokelž ma wěczne ſiwenje! Na jich plodach budżecze jich pōsnacž! Farisejszy pſchinjeſzechu jenož małe, njeſrałe plody, někotryžkuli lischescijan ſ zyla žanych njepſchiniež. Dyrbi-li twoja prawdoscž lěpscha a polniſcha bycz dyžli farisejskich prawdoscž, dha dyrbí Khrystuſ w tebi ſiwy bycz, potom budże nowy ſakon tebe džer- žecž a ty bádžes hradzeh ſtary ſakon džeržecž! To daj Bóh tón ſkies czi hnadnje!

Ssamowola abo Bože pueže.

Powiedał M. M.

I. stav.

W Hergishofje, pschedzelnje wžy w połnóznej Němskej, ſedžesche farar Wedelow w naſymnje barbjenej khlodnicy psched ſwojej khežu, ſwoj popołdnischi khofej piſo a ſwoju trubku kurjo. Czitasche oschi tym duchowny ſpiſ; na jene dobo jeho kurjaze ſokotanje zyle w jeho bliſkoſeži ſamylji. Šso wobhlađnuwſchi wón bruno-wóczku, kħudże ſwoblefanu holežku wuſlada, kotrąž pſchi khlodnicy ſtejſeſche, mějo w ružy korbik a w nim dwě ſokoschi, a kaž ho ſdasche, t.ž brē- mjeſchko drasty. „Cjeja ty ſy, moje džecžo?“ ſo farar woprascha. „Szym Krygarjez ſanka ſ Bukowa.“ — „Ale to dže je tſi milo daloko! džesch dha dženſa wot doma?“ — „Haj, ſkijeje!“ a jeje hlož ſprózny a ſrudny klinčesche; „njeſu wot maczerje liſt“. — „Schtož twoja macž je?“ ſo farar woprascha, ji liſt ſruk ſawſchi. „Wudowa Krygarjowa“, bě wotmolwjenje; „wczera ſu ju poſrje- bali“; a pſchi tym ho holežzy wulke ſyly po brunymaj ſizomaj fulachu. „Moje wbohe džecžo, pój iow, mjes tym ſo liſt czitam, mójſch iow mój khofej piſcz. Wſchako dyrbischi ſprózna a lacžna bycz.“ Pschedzelnje ſo ji farar ſkynycž da. S wulkej žadocžu holežka khofej piſesche, ale zaſtu, kotrūž bě ji farar dał, w ružy džeržesche. „Cjeho dla njejſch?“ ſo wón woprascha. „Tej ſtej tež tak hłodnej“, holežka praji a na ſokoschi ſpody blida poſkaſa; „Šměm jímaj najprjedy dacž?“

Wón ſ klowu ſiwnu a, mjes tym ſo holežka ſokoshomaj da- washe, liſt czitasche, ſchtož lóhko njebě, pschetož piſmo a prawo-

piś běchťe jara hubjenaj. W kiseje stejescze: „Kňjes duchowny! Mrějo scželu Wam ſwoju Hanku, kotaž je moje jenieſke džecžo. Szym jara khuda a njemózu ji nicžo ſawostajicz, khiba ſprawne mjeno. Ale naſch knjies duchowny pſchewjele ſ burami w koreźnije ſyda, haj často tež kharty ſ nimi hraje; k temu Hanku pofšlacz njechach. Szym pak ſkylchala, ſo ſeje Wy tajki dobrý; to je mi Bertha powjedała, kotaž horkach w hrodže ſluži. Duž ſcželu Wam a knjeni ſwoju malu. Dokelž Wy dotal džecži nimacze, budže ſo ſnanou hodzecž, ſo wona pola Waſ domijaze dželo a ſpěwacž nawuknje; ſ džela woboje hido móže. Na ſpěwanje ſym wjele džeržala. Szym jara khuda. Bohrjebacž mie tudy budža, ale hewak nicžo. Duž proſchu, wſmice Hanku; pſchecželov žaných nimam, a wona móže bórſy pola Waſ ſlužobna holza bycž. Szym mrějaza wudowa. Boh, luby Kňjes, Wam a knjeni fararjowej wſchitko bohacze ſaplacži. Wudowa Krygarjowa.“

Duchowny bě list pſchecžitoł, Hank ſwojimaj koloſhomaj nadawała; nětko poſlada poſna nadžije na fararja, a won na nju hladasche, wěz pſchi ſebi roſpominajo. „Ida“, won na to do domu ſawola; mloda fararjowa pſchiindže a ſo džiwiſo na malu holečku poſlada, kotaž bě na nju kaž ſo prashejo ſwojej cžemnej wocži ſložila.

„Cjeje to džecžo je?“ ſo žona wopraſcha.

„Twoje, luba Ida!“

„Schto dyrbí to rěfacž?“

„To dyrbí rěfacž, horzo ſubowana fararjowa Wedelowa ſ Hergishoſa, ſo ſy daloko a ſcheročo jako tajka dobra žona ſnata, ſo ſo ludžo tebi domérja“ — a won jej liſt da.

„Wbohe džecžo“, džesche nětko tež fararjowa, liſt cžitajo; „twoja macž je wumrjela?“ — „Haj“, Hank ſrudnje džesche. Potom ſo knjeni Ida cžicho ſ ſwojemu muzej wobrocži: „Ty tola woprawdze njeménisch“, ſo ſtysknivje wopraſcha, „ſo malu bjeſe wſchego dalscheho wobkhowamoj? ně, to ſo woprawdze njehodži.“ Won někotre mróczele kura do powětra wudu, na ſwoju žonu poſlada, ju ſa ruku wſa a džesche: „Sſebi myſlu, ſo dyrbimoj ſo tajkeho doverjenja hódnaj wcpofasacž.“ — „Stuþ trochu na bok“, na to Hanky praji, kotaž běchťe wocžakujo na wobeju hladala a nětko ſe ſwojim proſchazym poſladanjom, kotrež Idu hukuboko hnu, khłodnizu wopuſczeji. Nětko farar dale džesche: „Praj mi jeno, hdže dha ſ njej chzemoj; wſchako ſkylchis, ſo hewak niſkoho nima.“ — „Teje wjeſni dyrbja ſo ſa nju staracž“, žona trochu njewěſeje wotmolwi. — „Teje wjeſni! wſchako cžitasch, ſo w Bulewje kharty hroju, duž nimaj ſaneje khwile ſa ſkyroty. Dawam ſoneje zyle prawo, ſo njecha ſwoje džecžo tam měcz.“ — „Sſnano móže ju knjeſtvo do hredu wſacž“, nětko žona méniesche, ſwieſzelena pſches tónle, kaž ſebi myſlesche, ſbožowny wukhód; „wſchako tam malu holzu do kuchnje pytaju“. — „To po tebi njeklinzi, Ida; džecžo je lědma 12 lět stare a dyrbí hido holza ſa kuchnju bycž, a to mjeſ ſiſko ſlužomnikami? Hdž by ju macž na hród měcz chzyla, ju njeby ſ namaj poſkala byla; bojaſna byla njeje.“

„Ale trochu pſhemylſicž ſebi wěz dyrbimoj; njemózemoj to tak rucze wobſamknež; je pola naſ ſeje džecž“, žona ſnapſchecžiwi.

„Haj, na to hiſhcze ſpomnił njeſkyń; ty ſy tola mudra žona! Ale proſchu, ale proſchu, praji ji ſama, ſo ju wobkhowacž njemózemoj.“ Žona bě hlowu na ruku ſepriela, nětko ſtanyschi poſlozi ruku wokolo jeho ſchije a džesche mjeſko: „Luby Khorla, ta wěz mi pſcherucze pſchiindže, ale ja chzu ſpýtacž, jeno ſo boju, ſo budža namaj nětko kóždy džen mřejaze wudowu ſwoje džecži do domu ſlacž.“ — „Potom je hiſhcze pſchezo khwile ſ pſhemylſlenju“, ſo ſmějo farar džesche, „a hdž ſamaj wjazy dožahacž njeſechze, cžinimoj, kaž Hank; wona ſo najprjedy ſa ſwojej kokoſchi ſtarasche, hacž ſama jedžesche“. Žona džecžo ſaſo ſawola, jeje cženke woblicžo ſ rukomaj wopſhimnu a ji khwilku do wocžow hladasche. Won dyrbjeſche tam něchtio ſpokojaze ſnamakacž, pſchetož nětko ju na cžoło wokosha a džesche: „W Božim mjenje tu wostan, Hank, a my chzemý dale hladacž a ſo w Bulewje prashecz, hacž ſy ródná a pilna.“

„Móžu hido derje mjeſcž“, mała ſ polóżenej wutrobu praji, „tež ſchtrykowacž a trochu ſchicž; a jow tej dwě kokoſchi wot maceře njeſu; vižana njeſh kóždy džen, czorna kóždy druhí džen“; to prajiwski fararjowej horda ſwoj ſorbiſ poda. „A nětko chzu ſo tež požakowacž; macž je hnydom prajila, ſo mje wobkhowacze.“ Mandželskaj na ſo poſladaschej a ſebi roſyjmeſchtaj.

„Njeſoſzeli ju ſaſo prjecž“, jeje wóćko džesche, jeho pak: „To po tebi wjedžach.“

„Bóh tón Kňjes požohnuj twój nutshód“, farar wótsje praji, a jeho žona wſawſhi Hank ſa ruku ſebi ju do domu wjedžesche, hdž ſy dýrbjeſche džecžo nowu domiſnu ſnamakacž.

(Poſkracžowanje.)

S dželacžerjoweho katechismu.

Wot duchowneho Naumana ſpižaneho.

Privatne wobſedženſtw.

Praschenje je: tak cžinimy wjetſchu runoſcz w wobſedženſtwie, t. r. wjetſchu towarzchu ſwobodnoſcz? Na tute praschenje móžemy jenož wotmolwicž, hdž ſy ſpóſnali, na kafke waſchnje je nětczischa njerunoſcz a njeſwobodnoſcz nastala. Taſo wina teho ſo ſ wjetſchu nětk wobſtejaze privatne wobſedženſtw (wobſedženſtw kóždeho ſameho) mjenuje. W tym nastupanju tak mjenowaný Gothaffi program (ſestajenje ſozialdemokratiskich wucžbow) wot lěta 1875 to praji:

„Dželo je žorlo wſchego bohatſtwa a wſcheye ſdželanoſcze a dokelž je wužitne dželo jenož pſches towarzchu dželo cžlowjekow móžne, tež cžlowjefwu — wſchém jeho ſtawam hromadze — zyłych wunoſch džela ſluſcha.“

Nětko pak moju to, ſ cžimž ſo džela, maschinu atd., ſamožicž ſami ſa ſebje. Pſches to dyrbja wotwizni dželacžerjo w hubjenſtwie a wotrocžtwe ſiwi bycž.

So by ſo polepſchenje ſtało, k temu je nuſne, ſo maschinu, fabriki atd. wſchitkim hromadze ſluſcheja a ſo ſo dželo ſhromadnje ſariaduje a ſo tež wunoſch po prawdze roſdželuje.“

Schtož cžedža ſozialdemokratojo prajicž, je to: „K dobycžu bohatſtwa wſchitzu ludžo, kiž móža dželacž, pomhaju. Jedyn ſam nječo dokonjecž njemóže. Najmudrisska hlowczka ſ wonach cžlowjefsko towarzſtu — ſnanou na wopuſczejene ſupje — nječo wažneho dokonjecž njemóže. Kóždy dobytſ je dobytſ njeſicžených dželawnych možow. Hdž ſo na pſchitladi pſchi porje ſchtrypow 1 hriwna ſa ſluži, dha ſu k temu wſchitzu pomhali, kiž ſu ſo někak pſchi tym džele wobdželili, n. pſch. tón, kiž je womžy měl, je ſihał, tón kiž je maschinu dželał atd. S teho ſo poſnoje: Najmijenische ſo cžinicz njemóže, hdž wjele rukow a hlowow někak ſobu njepomha. Po tajkim ſozialdemokratojo praja: Wſchitko wužitne dželo je jenož pſches cžlowiſte towarzſtu móžne.“

Woní dale praja: Schtož dha ma w naſchim cžaſhu wužitſ wot džela? Kóždy, kiž ſobu pomha, ma wěſty wužitſ. Najwjetſchi wužitſ pak ma tón, kiž dželo dawa, fabriki wobſedžer. Dželacžerjo jenož tak wjele mſdy doſtanu, hacž je nuſne, druhe tuczi knjeſojo do ſaka týkn. Njeby nětko wjele ſlepje a bóle po prawdze bylo, kóždemu wobdželniſe po jeho dželu džel dobytſa dacž? To pak tón, kiž dželo dawa, ſobu nječini, ale praji: „Mi ſluſcheja maschinu, ja ſy ſwoje pjenesy nuts týkn, ja ſebi na to njemyſlu, ſo ſ wami dželicž.“ Schtož dha, hdž dyrbji dželacžer wjazy doſtacž hacž ſwoju niſku mſdu? Dha dyrbja ſo wobſedžerjej na někajke waſchnje jeho maschinu wotewſacž a ſo powſchitkowne wobſedženſtw ſezinicž. Haj, ale potom budže ſo tón rjenje podžakowacž, dale ſa tu fabriku ſtejecž. Ale schto to wadži? To potom wſchitzu hromadze njeſeja a ſaſtuju. Schtož ſo nadžela, ſo na roſumne waſchnje roſdželi. Hdž ſebi to potom pſche wſchón ſwět pſchewiedžene myſliſch, potom ſaneho woſebiteho wobſedženſtw wjazy njebudže, ale wſchitko budže wſchitkim hromadze ſluſchečz.“

To ſu po tajkim myſlički ſozialdemokratow. Te pak dyrbimy ſebi prawje roſpominacž. Pſchetož ſ tým hlowom: „Dželicž je wrótnoſcž!“ ſo nječo njewuſkutkuje, ale ſ tým jenož pokazech, ſo tu wěz tak prawje njeroſumis̄h. Duž chzemý ſebi junkroč myſličž, ſo ſu towarzchu wobſtejnoscze tajke, kafkež ſo wot ſozialdemokratow žadaju. Kaf dha ta wěz pónidže?

Něchtó dyrbji tola bycž, kiž to wobſtara, schtož nětko wobſedžer a tón, kiž dželo dawa, cžini. Něchtó dyrbji tu bycž, kiž to nuſne wobſtara, kiž twory roſeſczele a pſchedawa. Hacž je to jedyn abo wjazy abo kaf jim ſekaju, je wſchó jene. Kotry budže nětko ſlepje dželacž, tón, kiž na powſchitkowny wužitſ džela, kiž wot polepſcheniom w fabrizy wužiſka nima, abo tón, kiž ſam ſa ſebje džela, ſotremuž ſamemu kóžde dželo wužitſ nječe a kotryž dyrbji ſam ſchfodu njeſcž, hdž něchtio pſchelada. Bjes dwěla poſleſniſchi, kiž na ſwoju ruku a na ſwoj wužitſ wſchó wjedže, pilniſchi a wobſladniwiſchi džela. Won pak to njemóže, hdž privatneho wobſedženſtw (ſamoženja) nima. Tajki wot ludoweho ſtata poſtajený wodžer fabriki mjeniſchi wunoſch ſuſbykuje a dželacžer ma pod tým cžerpicž.

Hdyž ma někto fabrikant 10,000 hrivnow dohodov, dha wón wot tých s najmjeňšcha sažo 5000 do fabriki tyknje; wón dobytk načojuje k polépschenju maschinow, k wunamakanju nowotnoſčow, s krótko so by fabriku do předka pschinječl. Jenož na tajke waschnie nowische a lepsche wěz̄y nastanu, kotrež skončnje wschemu ludej wuzitk pschinječu. Kaf dha budže, hdyž je na město fabrikanta człowiske tovarstwo festupilo? Potom kóždy dželaczer sa ſebje „połny wunosch k džela“ žada, t. r. dželaczerjo žadaju, so ho te 10,000 hrivnow bjes nich rosdželi. Někto dyrbi ſo w fabrizy něčto porjedžic̄. Derje, duž dyrbi ſo wot „połneho wunoschka džela“ něčto prjec̄ wſac̄. Abo by dobre bylo, hdyž by ſo zyla fabrika po nowym waschnju wuhotowała! Budže ſebi „swobodny lud“ dalsche wotezahi lubic̄ dac̄? Sznano to budže — potom pak dželaczer po wschitkach tých wotezahach runje kaž něk někajku mſdu dostawa; ſznano ſebi lubic̄ njeda, potom budže fabrika hubjenišča, lud wokhudnie — a ludowy stat je stat, w kotrymž hłód a nusa knjezitej. Potom budža ſebi ludžo ſažo wróćzo žadac̄ po rjanej ſaúdzenoſci a privatny wobſedžer, kif na ſwoju ruku fabriku ſarjaduje a wudokonja, budže ſo po wulskich, cjezſtich bědženjach ſo poſběhnyč jako wumozér pschichoda.

Sozialdemokratojo tajki dobytk bjeſe wscheho rosdžela ſa rubieniſtwo wudawaju. Haj někotſi tak daloko djeja, ſo po franzowſkim sozialdemokratu s mjenom Proudhon praja: „Wobſedženſtwo je paduchſtwo“ abo s najmjeňšcha po Lassallu praja: „Wobſedženſtwo je zufych ludzi wěz̄, kotrež człowjekojo ſi njeprawdu na ſo čahnu. W tym nastupanju pak ma ſo wulſi rosdžel czinicz. Hdyž piſny, stróshy dželaczer ſebi po čaſhu 500 hrivnow nalutuje, dha by to wrótnosc̄ byla prajic̄: Wobſedženſtwo je paduchſtwo! Ale tež fabrikemu wobſedžer, ty ſi tym njeprawdu czinisch. Wěſcze, hdyž je ludžidrac̄ a frejwuzhyzać, ſiž najhubjeniſchu mſdu dawa, ſebi kražny paſlaſt natwaril, potom móhio ſo myſchische tajkich poſtaczanych wrotow napiſac̄: „Wobſedženſtwo je paduchſtwo!“ Ale hdyž ma wobſedžer wutrobu na prawym měſcze, hdyž je pscheczel dželaczerjow a jimi rady telko dawa, kielož móže, dha by wulka njeprawda bylo, jemu tajke poroči czinicz. Bohužel ſu ſo někotſi dželaczerjo ſwucžili, kóždeho něčto wobſedžazeho bjes rosdžela jako ſtostnika wobſladowac̄. To je ſrudne ſmuczenje praweho rıškudženja. Tajkim ludžom ſudženje jaſneho ſwědominja pobrachuje. Nascha myſl je ta: Privatne wobſedženſtwo a dobytk ſamej na ſebi ſo ſacziſnyč njemóžetej. Privatne wobſedženſtwo a dobytk dyrbitej bjeſ. To my njeprajimy, dokelž ſznano na tym ſmy, ſo dyrbja ſamožic̄i na kóždy pad prawo měcz. Maju-li njeprawo, dha dyrbja njeprawo měcz. Ně, zyloho luda dla, wschitk dželaczerjow dla prajimy: Wobſedženſtwo dyrbi bjeſ! A hdy bychmy w khudej khězi ſedžili a ſuchi khleb jědli, dyrbimy prawdy dla wuſnac̄: Wobſedženſtwo dyrbi bjeſ!

A někto hakle, hdyž ſmy ſi jaſnými ſłowami wuſnali: Wobſedženſtwo dyrbi bjeſ! — někto hakle dale prajimy: Wopacžne wužiwanje a načoženje wobſedženſtwo dyrbi pscheczelac̄!

Pjenjeſy njezmědža dželo moric̄, wone njezmědža nimo měry roſc̄. Sſame pjenjeſy w kachčiku drje njeſchibjeraja, ale pjenjeſy na bursy ſo hishcze bóle pschisporja hac̄ ſarnikle. Kapital daň njeſe a, kaž je ſnate, niz jenož ſnadnu daň naſchich nalutowanju, ale daň, wo kotrejež wužkosc̄i wschedny muž ſi luda ſebi džec̄ neda. Sſu wulzy pjenježnizy nastali, kotsiž maju žalostnu móz. Sſo praji, ſo moja w wěſtých statach móz na knejſtwo a na najwyschschich ſaſtojnikow. Woni ſchachruja ſe ſamymi pjenjeſami, kotrež woni ſi wužedženju někajeje wěz̄ wupožcjuja a hdyž ſo jim ſpodoba, ſebi ſažo žadaju. Te pjenjeſy, kotrež jim tajke wupožczenje njeſe, je ludowe dželo. My ſo njezměny psches to myſic̄ dac̄, hdyž tajzy pjenježnizy druhdy něčto ſi dobremu ſtucej wuſtaja. To ſu husto proschecſte pjenježki, kotrež woni ſi wosa ſwojeho ſboža cjižnu. Hdyž je ſ zyla tajke wulke ſkukowanje ſi pjenjeſami nusne, dha ſo to njezmě ſóždemu židej abo hishcijanej pschewostajic̄ — ale, to njech ſtat jako ſtat do ruci wuſmje. Potom ſmeje ſi najmjeňšcha lud tón wužitk město teho, ſo jón někto židža do ſaka tykn. S zyla budže nusne, na pomjenſchenje psches měru wulskich ſamoženjow ſkukowac̄ a teho ſo hladac̄, ſo tajke žalostne wulke ſamoženja w pschichodze wjazh njenastanu.

Tute ſkukowanje by pak podarmo bylo, hdyž něčto druhe ſi temu pschichol njeby, ſchtož je hishcze nimale wažniſche. To druhe je: Pschi wobſedženſtwo pjenies, kajkež někto ſame wobſteji, dyrbi ſo druhe waschnie wobſedženſtwo ſezinicz, wobſedženſtwo, kotrež ſo dale njeherbuje, kotrež ſo pschedac̄ njemóže, wobſedženſtwo, kotrež ſo kradnyč a ſhubic̄ njemóže, wobſedženſtwo, kotrež

žeſeſnemu ſaſonjej wo ſaſlužbje tak podcīſnjenje njeje, kaž ſaſlužba dželaczerja, tovarſhne wobſedženſtwo: dyrbi pschezo bóle ſo pschi-njeſč ſi wobſedženſtwo woſobnych prawow (koždy człowiek ſa ſebje wjelsche prawa doſtanje). Kaf je to roſumic̄, wo tym poſdžiſcho. Někto ſi krótka, ſchtož ſhm ſebi tudy roſpominali:

Praschenje: Dyrbi ſo wſho privatne wobſedženſtwo wotſtronicz?

Wotmoſwjenje: Ně, pschetož potom by najwjetſche hubjeniſtwo na człowiekow pschichol. Wobſedženſtwo dyrbi bjeſ.

P.: Po tajkim drje wſchitko pschi ſtarym wostanje?

W.: Ně, na žane waschnie!

P.: Što dha dyrbi ſo ſtac̄?

W.: Roſczenje wuſkeho kapitala dyrbi ſo njemóžne ſezinicz a pschi wobſedženſtwo pjenies nowe wobſedženſtwo ſo wſchitkem dac̄.

P.: Kajke wobſedženſtwo dyrbi to bjeſ?

W.: Wobſedženſtwo woſobnych prawow, kotrež nichtó ſhubic̄ njemóže.

Rohlad w naſhim čaſhu.

Sajimawa powjesc̄ wo wulkej dželawoſci naſcheho khězora, ſiž někto na ſwojim wulkim lětnim pucžowanju w Kielu pschebywa, ie, ſo druhdy hido rano w 6 hodžinach ministrow ſi ſebi ſkaſa, ſo bychmu jemu pschednosch ſo ſtatnych naležnoſčach džerzeli.

Sakſki prynz Vjedrich August je ſo ſ arzhywójwodku Louisu Antoinettu Mariju ſlubil. Njewiesta je ſo 2. ſeptembra 1870 (na dnju bitwy pola Sedana) narodžila jako najstaršcha džowka wulkowójwody Ferdinand IV. Toscanskeho. Žyła Sakſka tutu powjesc̄ ſi wulkej wjeſtoſciu wita.

Krajna wobora (Landwehr), kotrež bě wondano na ſwucžowanja do Barlina powołana, je w město uniformiskeje ſuknie ſ možasnymi kneflemi tak mjenowanu ſielfu ſi rokowymi kneflemi doſtaſo. Wona je wjèle lóžſha, hac̄ dotalna uniforma, a njeſpina wojskowe czelo tak jara, ſo móže ſi třebu někto wjèle lóžſho wobſhadžec̄. Maſchi ſtari wojozy budža wěſcje džakowni ſa tute položenie.

S Lužicy. W Wochoſach je ſi ſi wulſi wohení tſi khěze ſi bróžnimi a ſe ſkotom ſanicžil. Wobſdlerjo móžachu jeno ſ wulkej nusu plomjenjam wucžkuyč. Maſhórje bu ſhězniſ ſiels domapřany, kotrejuž je ſo wſchitko ſpalilo a kif ſe ſwojej ſonu a ſi 5 džecžimi nicžo wobſhová ſižje hac̄ draſtu, kotrež měſachu na ſebi. Proſzymy ſubnych pscheczelow naſcheho „Pomhaj Boh“ wo pscheczelnu ſcherpatku ſa njeboženych, kotrež chyli poſkac̄ podpiſanemu wudawarzej abo knjeſej duchownemu Hencžy w Wochoſach pola Hamorow (Nochten bei Boxberg).

Na ſana ſo w Wulskich ſdžarach lětuschi miſionſki ſwiedžen ſojerowſkeho tovarſtwa ſa ſwokowne miſionſtwo ſwyczesche. Dla hrožazeho njewedra ſapocža ſo Boža ſlužba hakle w 3 hodž. a niz, kaž tě poſtaſene, w 2 hodž.; potom pak wjedro na najlepje hojeſche. S faru rjony ſwiatocžny czah pschiczeje, na kotrejmuž ſo wojerſke tovarſtwo, ſchule, konfirmirowana mlodžina a mnosy duchowni wobdzeliſhi. Wſchitzu měſachu wěſtu staroſc̄, hac̄ ſi wulkim ſadanjom wocžakowaný knes miſionſki direktár D. Wangemann hishcze w prawym čaſhu dónidze, dokelž dyrbjeſche dla pschemenjenja čaha poſdžiſcho ſi Barlina wotječ. Němſke ſwiedženſke předowanje mějeſche ſi duchowny Schmidt ſi Bokowa wo miſionſkej modlitwo: Pschińc̄ twoje kraleſtwo; miſionka nusa a miſionſke ſlubjenje dyrbitej naž ſi tajke proſtvoje poſhnuwac̄. ſſerbske předowanje mějeſche ſi dr. Sella ſi Krjebie. Prědowanje ſtati na ſaložku ſwiedženſkeje epistole ſef. 40, 3—5 praschenje: Što dyrbimy wot ſana kſchczenika ſa ſwoje miſionſke dželo wuſnac̄? a da wotmoſwjenje: 1. ſo bychmy ſo ſmilili na poſhanſkej puſcžinje, 2. ſo bychmy ſenjeſi puſcž wotewrili w teſle puſcžinje, 3. ſo bychmy wěrili do ſenjeſeweje kražnoſceje w teſle puſcžinje. Liturgija bu pořenjchena psches kražne ſchecnoschanej ariji: „Poſbehni ſwojej wocži“ a „Wótče naſch“. Mjes tym bě tež ſi D. Wangemann ſi archidiaconem Dobruckim ſi Wojerez pschichol. Tak mójeſchtaj wobaj hishcze psched runje tak husto ſhromadžiſnu kaž prjedy w 6 hodž. ſwoje roſprawu podac̄. Knes D. Wangemann rěčesche na ſwoje duchové ſluboto hnijaze waschnie wo ſwojich ſamžnych naſhonjenjach wo živjenju nowowobroczenych hishcijanſkých wobſadow w poſodniſchej Afrizy, woſebje wo dwemaj mudrymaj a pobožnymaj czornymaj, Salomonje Oppermanje a Adamje Oppermanje, na tej wot poſleſiſcheho ſaloženej miſionſkej ſtaziji Adamsa hoapu w ſwobodnym kraju Oranje; a ſi archidiacon Dobrucky w ſerbskej rěči wo tovarſtvojch dželach w poſlenim lěze. Džiwna bě duchowna cjerſtvoſc̄ a živa móz, ſi kotrež nimale 73 lět ſtary cjeſcžedostojny miſionſki direktár ſwoju roſprawu poda, ſwěru a

wérnje swédczenje dawaj o wo pohanskim hubjenstwie a wo kražnej kniesowej pomožy. So chýl jeho pscheczelniw wopht wjele bohatych plodow džela sa misjonistwo stworic! Nahromadzena kollektu wuczinjescze wjožy hacz 150 hrinow.

Ssy ty pschiholowan? Junu popołdnju stejesche bur psched swojim domom. Wón chýsche won na polo hicz. Jego pschichodna macz pschistupiwschi so jeho woprascha: „Hdze džesich, Handrij?“ — „Na polo, macz.“ — „Swarnuj cze Bóh, so by strony a czily sažo domoj pschischot!“ — Bur Handrij so wotsje zmiescze: „Macz, hdz waž nechtó ręczecz pschischi, ſebi myſli, so chzu woſolo zylho sweta puczowacz a so móhlo so w morju tecic abo wot džiwic swerjatow roſtorhacz. Ta bych tola widzecz chýl, ſhco móhlo so mi na polu, 10 minutow wot jow, ſtecz. Niedyrbju radſcho hnydom po duchownego poflacz, prjedy hacz woteindu, so by mie na zmjercz pschihotowaſ?“ — „Njepschehrëſch so, Handrio!“ ſtara žona džesche, „zmjercz husto doſcz pschi puczu ſteji, hacz runje ju njewidzimy a k wamričizu dyrbisich kózdy woſomik pschihotowaný bycz.“ — „To je ſtara žonjaza mudroscz“, so bur zmiescze a džesche ſwoj pucz na polo, hdzej mjescze dželacz. Bóryš běſche tam dóſchol. Wón běſche tam kožu lezo wostajil, so móhlo dale travu byz. Wsa kožu a pomysli ſebi na ſwoju pschichodnu macz, fiz zmjercz wſchudzom pschi puczu ſtejcz widzi a pshezo na to praschenje poſkaſowaſche: „Ssy ty k wumrjeczu pschihotowan?“ Wón ſebi myſlesche: Hdzy by wona to někomu prajila, fiz zmjercz khory w ſwojim kožu lezi, by to roſum mělo; ale to je tola hlypoſez, to někomu prajic, fiz je ſtrony, czily a čerſtwy a w najlepſich lětach ſteji. „Haj te ſtare žony!“ So bur zmiescze a ſapoeža byz. Dwójz běſche ruzy k ſyčzenju poſbehny, hdz jemu koža wulecza a wón wotsje ſawołajo k ſemi padze wobej ruzy na wutrobeno džerzo. Kulka běſche jeho trzechila; frej běſchesche jemu ſ huby a wón padnu do njemožy. W bliſkoſci ludžo dželachu. Woni to žaloszrenje ſafkyschachu, k njemu khwatachu a jeho ſbehnychu, so bychu jeho domoj donjeſli. Wohladowachu so, tola nihdze so no někoho njedohladachu, fiz budžisze tſelit. Hdzy bura domoj puejneſečku, tam ſtara macz ſtejesche, fiz běſche k njemu prajila: „Swarnuj cze Bóh, so by ſtrony a czily ſažo domoj pschischot.“ Pschichodny byn běſche so tehdom ſmial, so bě tak prajila, a netko jeho domoj njesechu a pschi jeho puczu běſche zmjercz ſtejala. Na ſbože běſche runje lekar we wžy, kotrehož mózachu na pomož ſawołacz. Wón ranu pschephta a so wupraſi, so rana na zmjercz njeje. Hdzy bur Handrij ſažo ſebi pschiindze, woſolo so hladachu a praji: „Smjercz tola pschi puczu ſtejesche, macz, a ja njebich pschihotowaný.“ Wón najprjedy wericz nochzysche, so rana na zmjercz njeje. Wón ſebi myſlesche, so je jeho Bóh khostacz (ſhtraſowacz) chýl ſa jeho lohku myſli. Ma druhe ranje běſche tež roſjaſnijene, hdzej bě kufka ſem pschilecziſta. W poł hodžiny daloſkej wžy běſche wojaſ, fiz tam w kwarterje ležesche, ſ njewobhladniwoſci ſ wótrej patronu do 50 kročzel daloſkeho dubi tſelit, kufka paſ bě wotlecziſta a dokelž wojerſka tſelba jara daloſko njesze, bura Handrija trzechila.

Haj zmjercz ſteji wſchudzom pschi puczu a praschenje: „Ssy ty pschihotowan?“ placzi ſa kózdeho w kózdej hodžinie.

Na zmjertnym kožu lubeho džeczatka. Žona bě, koſtaž njemójesche so ſmerowacz, hdzy powjedasche, ſhco bě ſo jej na puczowanju ſtało.

„Né, ach né“, woſasche, „njemóžu to ſapomicz, kaf móže ſo ſe ſwojim ſamſnym džeczom tak ſurowje wobkhadzecz. Wjedzia, ſe móže mała džowczieſta jeno hiſčeze někotre dny ſiwa bycz a ſpytaja ſe wſchej prózu ſo kózdeho ſłowa hladacz, psches kotrež by mała na ſwoju zmjercz ſo dopomnicz móhla. Nichto, fiz ju wopyta, njesmě wo wumrjeczu ręczecz, haj džen do zmjercze ſu hiſčeze wbohemu njebogatku powjedali, ſo pschichodny džen do rjaneje ſahrody pojedze a ſo budże tam hraſlacz. A pschi tym bě holejka krótki čiaſp prjedy w pobožnym domje pschebhywala. Ale jejna wuczerka njebiždžesche ju wophtacz, jeno ſo njebi ſo ręczak ſo wotbzalczeñienju do druheho ſweta. A netko, hdzy bě lub džeczatko wuſlo, ſtaj ſtarſchej bjes troſhta a ſkoržitej tak, ſo njemóžu na to poſluchacz.“

Ach, tamni żaruja jako tajzy, fiz žaneje nadzije nimaju! Kaf zyle hinaſ bě, hdzy ſo Luther ſwoju horzolubowanu mręjazu džonku Lenku woprascha: „Moja horzolubowanu Lenka, wostanijes-

drje rad pola twojego ſeniskeho nana, ale czechnesch tež rad k twiemu njebiſkemu Bótzej?“ A wona wotmolwi: „Haj, luby nano, kaž Bóh ſeſze.“

Hwéſdy. S wulkim džiwanjom ſkyschimy wo jara ważnym podawku w astronomiji abo hwéſdarſtwie. W Parisu ſu astronomojo (hwéſdywoſhadowarjo) generalnu kartu hwéſdneho njebja fotografowali, ſhcož je ſa wobhadowanje hwéſdow jara ważna węz. Dokelž fotografife woſo wótrischo widzi hacz czlowiſe a ma k temu hiſčeze tón wuzitk, ſo móže to, ſhcož je widzak, wobkhowacz. Po tutym waschnju budże móžno njebieſa pschephtacz a ſ nich wobrasy tež tych hwéſdow podacz, kotrež bychu najwótrischemu daloſowidej (Fernrohr) roſplunyke. Fotografija dawa wobras, kotrež je tak węsty a jaſny, ſo tež najlepſhi wobledžbowar njebi taſki wudželacz móhli. S wulkej prózu ſu dolihi čiaſp kartu dželali, ſo bychu pschemenjenje hwéſdow wobledžbowali. Astronomojo dyrbjachu ſyku nōz na kribjecze lezo a wóczko na daloſowidż běh hwéſdow wobhadowacz a jón potom ſ ruku wotcejchnowacz. Netko ſu pschirunali, ſo bě, hdz na taſkich ſ ruku czinjenych kartach ſo 170 hwéſdow namaka, na fotografowanej 5000. Wulka ſarta, kotrež chzedza netko dokonjeſz, njedyrbi jeno 5000 abo 6000 hwéſdow wopſchijecz, kotrež ſo ſ wocjomaj poſnacz hodžu, ale tež te 15 hacz 20 millionow druhich hwéſdow, kotrež ſo halle ſ nowymi wulkiſi daloſowidami ſpóſnawaju.

Tak kročzi czlowiſki duch pshezo dale, ſo by ſe ſwojim pschepowanjom a wobhonjenjom džiwy Božej ſiwořby ſhonil; ale wſchitko dyrbji k temu ſkuſicz, ſo by ſo Bože mieno pschekraſniſto po ſłowje psalma: „Khwalcze jeho wſchitke blyſcycate hwéſdy“; a „njebieſa powjedaju czescz Božej, a twierdžiſny pschipowjedaju ſkutk jeho rukow“ abo taž je wulki hwéſdar, pobožny Kepler prajik: „W W... iworbie pschimam móhli rjez Boha ſ rukomaj. Hwéſdarſtwo poſbehuje czlowiſku ſe ſeniskeho prócha, dokelž jeneho wulkeho ſtowicjela pschekraſnjuje.“ Tón Bóh paſ, fiz wſchitke hwéſdy i mienom wola, ſpomina na naſ ſwohe czlowiſke džeczi a požohnuje naſ ſ njebiſkimi ſublami w Khryſtuſu Jeſuſu. B. I.

Nach thézor. Hdzy běſche nach thézor hiſčeze hejtman druheje kompanije prěnjeſho regimenta gardy, ſlužesche w teſle kompaniji grenadér, fiz ſo Behrend mienowasche. Tuteho thézor wondano w Prokewitzu mjes pschihladowarjem ſažo ſpóſna. Duž jemu ſ ſebi pschincz da a ſo jeho praschesche, kaf ſo jemu wjedze, hacz je ženjeny a wo druhich ſwojbnich naležnoszach. Hdzy jemu wbožemje praji, Behrendej ruku da, kotrež tón woſoſha, a džesche: „Behrendo, budu na waž pshezo ſpominacz.“ Hdzy Behrend ruku wotewri, bě jemu thézor dwě ſtohriwnowskej papjerje do njeje ſtloczil.

Ponižnoſcž. Se ſiwiſenja nacheho w lécze 1740 ſemrjeteho pruskeho krala Vjedricha Wilhelma I. ſo wſchelake ſnamjenja po nižnoſcze a czichoscze powjedaju. Žene je woſebje wobledžbowanja hódne. Vjedrich Wilhelm I. bě ſwuczeny, ſo jemu wjeczor, prjedy hacz lehnyč džesche, komorný ſlužobnik modlitwu czitasche, na kotrež kral ſ wutrobeni nutrnoſci poſluchasche. Nowy do tuteho ſastojnſtwa powołany ſlužobnik mjescze, prěni kročz wjeczornu modlitwu czitajo, ſa to, ſo ſebi czescz jeho krala žada, ſo ſłowa: „Tón knies požohnuj tebje“ do ſłowow „Tón knies požohnuj Waschu majestoscž“ pschemeni.

„Shto dha tola czitasch (laſujesč)?“ ſo kral troču hněwny woprascha.

A mějo ſa to, ſo kralej hiſčeze doſcz czescze wopokaſak njeje, ſo komorný ſlužobnik porjedzi a czitasche: „Tón knies požohnuj Waschu najwyschichu kralowſku majestoscž.“

Netko paſ bu kral jara hněwny. „Chzesch mi moju modlitwu ſkaſyč? Psched Bohom bym ja hréſchnik kaž ty. Tam ſteji: Tón knies požohnuj tebje, tebje, tebje! Psched Bohom bym ja khuda wac̄ka.“

6. njedžela po ſw. Trojizh.

Njedžela	Mateja 5, 20—26.	Romſkih 6, 3—11.
Pónedžela	1 Mojsza 40, 1—23.	1 Korinthiſkih 2, 11—16.
Wutora	= 41, 1—24.	= 3, 1—10.
Ssrjeda	= 41, 25—43.	= 3, 11—23.
Schrwotlk	= 41, 44—57.	= 6, 1—12.
Vjatk	= 42, 1—17.	= 9, 13—23.
Ssobota	= 42, 18—38.	Psalm 33.